

Naročnina znaša:

celoletna . . . K 4.—

pololetna . . . K 2.—

šestmesečna . . . K 1.—

posamezna številka 10 vin.

Ne frankirana pisma se ne sprejemajo; rokopisi se ne vračajo.

Naša Moč

Glasilo slovenskega delavstva

Uredništvo in upravništvo v Ljubljani, Katoliška tiskarna

Oglasi se sprejemajo po dogovoru.

Štev. 35.

V Ljubljani, 26. julija 1918.

Leto XIII.

Učimo se od nasprotnikov!

Življenje je boj. Nikdar še ni delavstvo tako bridko čutilo tega, kakor ravno sedaj. Boriti se mora za vsak kosček kruha posebej, za vsako najpreprostejšo človeško pravico sproti. Vsak dan je boj in še hujši se obeta. Industrijske kapitalistične organizacije je vojna silno okrepila. Država jih je kot predobra mamica cel čas razvajala in cerkljala, tako da je nazadnje izgubila vso oblast in skrbstvo nad njimi in je danes sama v njih rokah brez moči, kakor pride vedno premehka mamica v oblast scerkljane in razbrzdane dece. A vendar vse to vsemogočni industriji in kapitalu še ne zadostuje. Z vnemo gradi naprej močne trdnjave za bodoče boje. Milijone izdajajo obogateli vojni liferanti za pokup časopisja, nobenega denarja se jim ne zdi škoda za ustanavljanje novih uradov in pisarn za svojo propagando. Kapitalistično časopisje, ti uradi in pisarne bodo skušale o vseh novih pojavih in dogodkih ustvariti in razširite sodbe in misli z njihovega stališča, slepiti druge stanove, jim metati pesek v oči, da ne bodo razložili svoje koristi, ali da se vsaj ne bodo s primerno možatostjo postavili v boj.

V prvi vrsti bo zadet v tem boju delavec. Delavstvu država ni pomagala ustvariti organizacije, ni je podpirala med vojno. Strokovnim organizacijam je bila vedno neprijazna, delavsko časopisje je čutilo vedno mačehovsko roko nad seboj. Kar je delavstvo ustvarilo, je ustvarilo z lastnimi silami, in na to je ponosno. Storjenega je pa še premalo. Nove nasprotnikove trdnjave, nove bojne priprave najmoderneje vrste nas ne smejo najti preslabo pripravljenih. Samo z orožjem enake popolnosti moremo računati na zmago.

Še vedno se dobe med delavskimi vrstami kaže, ki vidijo pesek pred sabo, gore v razdalji pa ne vidijo, ki pristopajo k strokovnim organizacijam radi podpor, dalekosežnega njihovega pomena za stanovske koristi pa ne umevajo, ki čitajo v delavskem listu podlistek, strokovnih člankov pa ne pogledajo. Ni jih več veliko, nekaj jih je pa še. Če jim sedanja doba ne bo odprla oči, je vse zastoj.

Nemški veleindustriji so začeli kazati tudi narodno barvo. Pred vojno so vsaj malo prikriivali, sedaj so odvrgli neokretne maske. Naše delavstvo jih je že prej dobro poznalo, tudi pri nemški socialni demokraciji je natanko čutilo utripe

nemškega srca. Preje je to vzbujalo samo posameznim in v posameznih slučajih neprijetne občutke, danes je to vprašanje zaupanja in medsebojno zaupanje je življenski sok vsake organizacije. Odtod bo prišla smrtna bolezen za socialno demokracijo.

Še nikoli nam ni bilo tako iz srca izgovorjeno geslo: Kdor ne dela, naj tudi ne je, kakor v sedanjih časih. Vera, ki je izrazila in uveljavila to načelo, je naša vera.

Taka je naša strokovna organizacija: vera je njena podlaga, bratska narodna zavest je njena vez, boljša bodočnost je njen cilj, razsodnost nas kliče vanjo.

x

J. S. Z.

Redni občni zbor skupine J. S. Z. Javornik je zboroval dne 21. julija 1918.

Centralo je zastopal blagajnik tovariš Šmid, ki je utemeljil potrebo zvišanja prispevkov, poročal o delovanju centrale in izvršil revizijo skupine. Po poročilu načelstva, katero je podal tajnik in blagajnik tov. Bohinc Franc, izvršila se je volitev novega odbora: Predsednik Jožef Mencinger, Javornik; podpredsednik Selak Matej, Javornik; tajnik in blagajnik Bohinc Franc, Javornik; njegov namestnik Bohinc Karel, Javornik; odborniki: Bizjak Jakob, Javornik; Smodej Jakob, Koroška Bela 15, Malej Jakob, Javornik 25; pregledovalca računov: Smolej Janez, Koroška Bela 15, in Žmitek Janez, Javornik.

Zanimivosti.

Iz Idrije se nam piše: Dne 17. t. m. se je vršilo pogajanje med zastopnikom ministrstva javnih del in delavskim svetom. Kratko povedano, to ni bilo nikako pogajanje, ampak je zastopnik ministrstva hvalil plače tukajšnjega delavstva, da jih pri drugih privatnih in c. kr. podjetjih niti v malo ne dosega, ker naša povprečni zaslužek 12 K 80 v. Ker pa ima minister dobro srce (kar je mogoče res, ima pa svetovalca brez srca) za delavstvo, je pa ukrenil: 1. naj se delavstvo uvrsti v plačilni pravilnik po službenih letih; 2. da se izvanredna doklada s 1. avgustom od 180—380 kron; 3. draginjska doklada se zviša za 10 odstotkov. Ker se pa delavski svet ni zadovoljil s tem, je ministrski zastopnik,

rud. svet. Pohl na svojo roko to zvišal na 15 odstotkov.

Zastopnik ministrstva je povdarjal, da je ministrstvo grozno nerado rabilo nasproti delavstvu silo in dvor. svet. Billek je rekel, da so delavci slamnati možje, za katerimi se skriva par hujskačev. Hvalil se je tudi, češ kako po očetovsko skrbi za delavstvo in da je ob priliki sklepa šole obdaril s 400 K odličnjake ljudske šole. Ob sklepu dopoldanskega pogajanja se je delavski svet izjavil, da odgovori popoldne, ker se mora o tem še posvetovati.

Odgovor se je glasil: Delavstvo jemlje to v naznanje in vztraja pri svojih zahtevah, o katerih naj se vrše pogajanja v ministrstvu za javna dela, h katerim naj se pritegne tri člane delavskega sveta, državne poslance in zastopnika soc. demokratov, na kar se je izjavil zastopnik ministrstva, da so pogajanja končana ter da je to nepotrebno. Vprašal je delavski svet, če hoče delavstvo delo nadaljevati, če ne, se poslužijo sile, konča naj pa delavstvo tudi pasivno resistenco. Delavski svet povdarja, da vztraja na svojem stališču. Zgovori del. sveta ne omenjamo, pač pa zahtevamo delavstvu, da je storil svojo dolžnost. Kaj naj pomeni klic izdan na delavstvo, ki se je vedlo mirno in dostojno v dneh stavke. Glasi se: Poveljstvo c. kr. črnovoj. del. stot. št. 15 poziva delavstvo, da ima nositi delavstvo kape, imeti pri sebi legitimacije, vsemu prebivalstvu pa je prepovedano o 9. uri zvečer na ulico. Kaj je to, ozir. kaj jez dalo povod temu. Prosimo obvestite nemudoma naše gospode poslance o tem.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Našim bralcem v Stražišču.

Izvedeli smo iz Vašega kraja reči, ki jih moramo korenito preiskati in dognati. Pripovedovalo se nam je, da že mescev ne dobite od Vaše aprovizacije drugega, kakor marmelado. Slišali smo, da se je članom Sitarške zadruge, katere gospodarji ste sami, in nihče drugi, prepovedal vstop v Prvo ljubljansko konsumno društvo. Čuli smo, da že mescev niste dobili moke in ko ste šli tja, kjer dolžnost stanu veleva deliti tolažbe in ne propovedovati razrednega boja, se Vam je reklo: Pojdite v Ljubljano. Reklo se nam je, da ko ste prosili pri takih, ki kaj imajo, naj Vam za denar živil odstopijo, so Vam rekli: »Pocrkajte, sitarji!« kar ni čudno in le po-

sledica hujskanja v po katoliški Cerkvi obsojeni razredni boj. Skoraj verjeti ne moremo vsega, kar se nam je pripovedovalo, da imajo nekaterniki nakupičenih živil ogromno, Vi pa poleg ure in ure, da zadušite stradajoče Vaše želodce. Reklo se nam je celo, da skrivajo živil v krajih, kjer bi jih ne smeli. Vsem tem govoricam hočemo priti do dna in Vas za to naprošamo: Vsaki naš bralec, vsaka naša bralka, naj piše »Naši Moči«, kar o teh govoricah ve. Piše naj se nam precej; v pismu navedite tudi imena prizadetih, ker hočemo in bomo preiskali Vaše razmere.

Radovednežu. Joštarskega velikega agrarca so res podpirale tobačne delavke, da je študiral. Iz hvaležnosti pa hujska zdaj proti delavstvu kmete v razredni boj.

Uredništvo »Naše Moči«.

Delavec in zadruga.

Iz »Prvega ljubljanskega delavskega konzumnega društva«.

Za časa vojske se je pojavilo med našimi konzumarji stremljenje po tesnejšem stiku posebno delavskih konzumnih zadrug. Če se v mestu, kjer se osredotočuje ves trgovski promet, čuti potreba take strnjivosti, kaj šele na deželi, kamor pri današnjem pomanjkanju blaga ne zahajajo več razni agenti ponujat blago. Poleg tega pride pa v poštev tudi okolnost, da naše zadruge nimajo izurjenih poslovodij, kojih poklic bi bilo le vodstvo konzuma, ampak jih upravljajo le odborniki kot postranski posel. Ti odborniki pa seve nimajo časa hiteti čez dan za blagom, vsled česar občutno trpi napredek zadruge. Vsled tega se je od naše strani sprožila misel, naj bi Gospodarska zveza nastopila za spojitve vseh naših slovenskih konzumnih in gospodarskih zadrug v eno celoto in naj bi tam, kjer se pokaže potreba, osnovala nove podružnice. Žal, da Gospodarska zveza za to noče prevzeti inicijative, vsled česar se je težišče tega gibanja preneslo na našo zadrugo. Druge razmere, drugi časi... par let po začetku vojne smo odklanjali

sprejem novih članov, — danes pa otvarjamo celo nove prodajalne. Zakaj to? Odgovor je enostaven — razmere so nas prisilile. Najprej je pričelo trkati tržiško delavstvo, za njim je prišlo ono iz Križ in končno iz Kranja. Pa začetek je težak, zato so trkali skoro celo leto zastoj. Danes imamo tako v Trziču kot v Križah dobro idoči prodajalni, v Kranju se pa otvori v par mesecih. Ako bi se tu in tam ustanovile samostojne zadruge, bi pomenilo to le nove branjarje, katerih je že itak preveč in katerih delavstvo ne potrebuje. Z otvoritvijo podružnic se je pa dalo tamkajšnjemu delavstvu to, kar ima ljubljansko delavstvo, obenem se je pa položil temelj daljnemu razvoju našega konzumnega združništva. V razmerah, v katerih se nahajamo, bi bilo edino umestno, da bi se konzumi kakor Jesenice, Idrija, Zagorje itd. priklopili našemu »Prvemu ljubljanskemu konzumnemu društvu«, ker je sedež te zadruge v naši slovenski centrali v Ljubljani in je vsled tega najbolj zmožna preskrbljevati z blagom tudi manjše podeželske zadruge. To bi bilo v korist dotičnim odborom, ki bi bili razbremenjeni skrbi za nakup blaga, ki je danes, rekel bi, edini in najtežavnejši del trgovine, bilo bi pa tudi v veliko korist članov, ker bi jim bila zagotovljena cenejša dobava blaga. Da bi pa pomenjalo tako strnjenje tudi velik napredek našega združništva sploh, je samobesebi umevno. Konzumarje in bralce »Naše Moči« vabimo, da nam v tem oziru obrazložijo svoje mnenje.

Preosnavajo se države in stranke v državah, ali ni mogoče potrebna preosnova tudi na tem polju? Kaj velicega vstvariti se da le z združenimi močmi. A. K.

Vsi člani Vojne zveze, ki kupujejo v ljubljanskih in viški prodajalni Prvega ljubljanskega delavskega konzumnega društva, ki menijo, da se jih zamore prištevati k težakom; torej tovarniški delavci, oni ki imajo nočno službo ali pa sicer zelo naporno delo, naj se zglase z Vojno izkaznico čim prej na Kongresnem trgu 2 v pisarni, da se jih zaznamuje za dodatne

krušne in sladkorne izkaznice. Doječe in noseče matere iz okolice, ki ne spada v mestno aprovizacijo, naj se še enkrat nemudoma zglasijo in navedejo tudi število in rojstne dneve svojih še ne 5 let starih otrok radi dodatnih sladkornih izkaznic.

Maksimalne cene in delavstvo.

V trgovini je vladalo od nekdaj načelo izrabljanja konjunktura, dviganja in padanja cen. Trgovec je moral vedeti ali pogoditi, kdaj se kupi in kdaj proda najugodnejše. Kadar je bila cena ugodna se je trgovec založil z blagom s katerim je bil založen ko se je blagu cena dvigala. Mnogokrat ga je pa račun varal — cena je padla in napravil je če ne zgubo, mu je vsaj odšel zaslužek s katerim je računil.

Dandanes je pa ta trgovčeva zmožnost popolnoma nepotrebna in odveč, kajti cene se dosledno in do najneverjetnejše višine le dvigajo, nikdar pa ne padajo.

Delavec-konzument, ki je navezan na svoj stalen pičel zaslužek, se pa nahaja v težavnem položaju ter ne ve ne naprej ne nazaj. Vlada sicer izdaja za razne predmete od časa do časa maksimalne cene, ki imajo namen zaježiti to neprestano dviganje cen, — pa kdo se dandanes zmejni za te. Niti trgovec, niti producent, niti konzument.

Konzument ima na izbero samo dve: ali čakati, da dobi blago po maksimalni ceni — to se pravi ostati brez blaga ali pa plačati kakoršnokoli zahtevano ceno, česar pa delavec pri svojih pičlih dohodkih ne zmore. Tretje, kar mu še ostane je edino: pomanjkanje in glad.

Ako je maksimalna cena nizka, se opravičeno pritožujejo, da cene določajo nevesči ljudje, — če je pa maksimalna cena dnevni ceni kake potrebščine primerna, je pa zopet gotovo, da bo faktična dnevna cena vsaj še enkrat višja, ker producent maksimalne cene nima za najvišjo, ampak za najnižjo.

Kdo naj pomaga v tej zmedi raznih naredb, maksimalnih cen, prepovedi, omejitev in dejanskih pretiranih zahtev raznih

Henrik Conscience:

Hugon pl. Craenhove.

Povest grofa Hugona pl. Craenhove in njegovega prijatelja Abulfaragusa.

»Govori, prijatelj, kakšno strašno novico prinašaš?«

»Ne morem govoriti tako glasno. Slišali bi me lahko.«

»Saj veš, da se v taki uri nobenemu neznanecu ne odpirajo več vrata.«

»To vem. Pohvalim tvojo previdnost. Ne odpri stanovanja, a pojdi doli k vratom, da se razgovoriva skozi luknjo ključavnice.«

Hitro sem zaprl okno, da storim, kar je zahteval. Predno sem pa šel doli, sem še povedal materi, kaj zahteva neznanec. Postavil sem se za vrata in povedal neznanecu, da sem tam. Kratkih besedi, tihim glasom mu je pripovedoval:

»Iz Francije je prišla v mesto tolpa pastoralov. Vse priprosto ljudstvo je na njih strani. Danes so oplenili mnogo judovskih stanovanj, jutri bodo porušili vse judovske hiše in pomorili leproze, ki so v

mestu. Prihajam s shoda, na katerem so zborovali na gori Cornillou. Abulfaragus me je odrešil leproze. Čustvo hvaležnosti mi veleva, da Vas obvestim. Poslušaj, kar ti povem. Hudobni ljudje so naznanili, da je Abulfaragus kristjan le v ustih, v srcu pa je jud. Rekli so, da je čarovnik, ki je pozabil Boga, ki je nagromadil neizmernih zakladov. In to je zadoščalo, da so ga ob sodili. Jutri jutraj ob solnčnem vzhodu bodo naskočili njegovo stanovanje in pomorili ž njim celo njegovo rodbino, če ne bo zbežal... Povej mu to... Zdravstvuj.«

Poslušal sem neznančeve korake, ko je odhajal. Novica me je tako pretresla, da sem ostal dolgo časa na hodniku, ne da bi bil sklenil kak sklep, a odločil sem se, da se borim z usodo. Vedel sem, kakšno veliko vlogo sem prevzel in da pričakujeta mati in sestra rešitve le od mene. Star seveda nisem še bil niti dvajset let, toda zadnji udarec, ki mi ga je zadala nesreča mojega očeta, je pojeklenil moje srce proti napadom usode. Mislim sem si, da mi zdaj ne morejo ničesar več vzeti in da moram zato oprostiti mojega očeta, ne da bi se bal, da bodo maščevali njegov beg na ma-

teri in sestri. Odšel sem po stopnjicah in povedal ženskama vse, kar sem izvedel.

Moja sestra je prelivala grenke solze, mati je potrpežljivo prenašala novi križ. Kakor sem slutil, ju strašna novica ni tako pretresla, kakor poročilo o očetovem okuženju.

Bežati moramo, če ne pričakujmo krvave smrti. Hitro sem vse zbral, kar se mi je zdelo potrebno, da vzamemo seboj. Mati in sestra sta ubogala kakor otroci. Vedela sta, da ju bom vodil in čuval. Obledeli ste tri obleke, vzele jedi, nož, kresalo, steklenico vina, veliko denarja in drugih reči. Sebi nisem ničesar naložil in sem se oborožil le z lovskim nožem in z nabrušeno sekuro. Kakor hitro smo bili pripravljeni, da zapustimo naše stanovanje, sem napisal na kos pergamenta z arabskimi črkami:

»Ker nas preganjajo pastoralni, smo zbežali in se skrivamo v duplinah. Jutri opolnoči bom čakal na severni strani zidu z lestvo. Pridi in reši se — daleč od tvojih po usodi prizadetih tovarišev ti morebiti povrne naša veda zdravje.

(Dalje.)

špekulantov, ki mislijo, da je napočil za nje čas obogatitja, ne premislijo pa, da povzročajo s svojim javnosti kvarnim delovanjem toliko gorja. Pa naj se ta ali oni tega tudi zaveda in odda blago po primerni ceni, kaj pomaga, ko bo s tem le povečal dobiček prekupcu, ki zato, če je blago poceni kupil, ne bo oddal blaga prav nič ceneje. Oškodovan bi bil le pošteni prodajalec, splošnosti bi pa s tem ne koristil. To nečedno špekulacijo so pričeli in zakrivili v prvi vrsti vojni špekulantje in veletrgovci, trgovci, razni posredovalci, nazadnje je nekako prisiljen po razmerah prišel za njimi tudi naš kmet. Sam je moral plačati vse drago, zato je prodal tudi sam dražje. Vse je v njega tiščalo in hotelo od njega živil, zato je postal bolj ponosen in trd ter je šel s ceno kvišku. Tako se rodi iz enega zla drugo zlo in kdor se sam ne prilagodi temu vrtincu je uničen ali pa vsaj občutno oškodovan.

Idealizma in krščanskih čednosti bi bilo v tem hrupnem drvenju za vsakdanjim kruhom zastoj iskati. Danes trguje in navija cene vse vprek od trgovca do branjevca, od tovarnarja do čevljarja, od najvišjega uradnika do delavca, vse kar leže in gre. Tok razmer gre preko vseh vladnih odredb in naredb svojo uničujočo pot. Ako premišljujemo te razmere pride mo do zaključka, da bi bila edina rešitev v združništvu in izključitvi vsake vmesne trgovine. Blago naj bi se dovedlo od producenta naravnost potom združne organizacije v roke konzumentu. V tem oziru je danes še velika vrzel v naši združni organizaciji, v kolikor se tiče gospodarskih in konsumnih združenj. Manjka nam velike centralne zadruge, ki bi imela z drugimi manjšimi pokrajinskimi združenji tesen stik ali še boljše, ki bi imela v vseh večjih krajih svoje podružnice, nakupovalnice in prodajalne. Oziroma se zadruge, ki že obstajajo, ne zavedajo in ne vrše tega svojega zvanja. Vlada pa temu vprašanju sploh ni posvečala doslej nikake pozornosti.

Nadalje bi bilo vsaj za silo odpomoči delavstvu na ta način, da bi vlada dala istemu na razpolago v svrhu zamenjave za živila, potrebno množino industrijskih izdelkov, kar prakticirajo že sem in tja nekatera tovarniška podjetja. S tem načinom bi kmet ne bil oškodovan, ker bi potrebščine, ki jih mora sicer kupovati za neprimerno visoke cene, zamenjal za živila. Oškodovani bi bili le vmesni preku-povalci, kojim bi odšel dobiček tako na strani industrijskega izdelka, kot na strani kmetijskih potrebščin in bi blago prišlo obojestransko v roke konzumenta, brez kakega posredovalca.

Ne v zadnji vrsti je pa vzrok pomanjkanja in draginje tudi slabo vojno gospodarstvo. Krompir n. pr. se rekvirira, in tabere v ogromnih vojaških skladiščih, tjer se često uname in segnije. Zopet drugje se prevaža v nezapaženem vagonu najhujšem mrazu, zmrzne in segnije. Se to se prevaža v dežju ali se hrani pod nilim nebom. Koliko tisočev vagonov blaga se na ta način pokvari ne vemo niti ni, niti kdo drugi, ker se take stvari, če e mogoče pokrijejo. Vzrok temu so neešči komandanti. Namesto, da bi se skrba takih predmetov izročila vedno le ešчим strokovnjakom poljedelcem, se po-

verijo taki posli kakemu protežirancu, da mu ni treba na fronto. To je bridka resnica, katero ve vsak, o kateri se govori dan na dan, koje posledice so pogubonosneje tako za fronto kot za zaledje, kakor pa zgubljena bitka. Kako drugače naj bi se razlagalo čudno dejstvo, da kljub temu, da je obsejan in obdelan vsak kosček zemlje, kot nikdar preje, vendar manjka živil, katerih nismo preje nikdar uvažali.

Konečno je pa treba povedati tudi vzrok, ki se tiče več ali manj nas vseh. Nekateri se namreč iz skrbi, da bi jim ne zmanjkalo, ali da bodo morali pozneje dražje plačati ali pa celo iz špekulativnega namena, prekomerno zalagajo bodisi z živili kot industrijskimi izdelki, na primer z obleko itd, vsled česar manjka teh stvari onim, ki jih rabijo za sproti. Precejšen del draginje in pomanjkanja gre na ta način več ali manj na račun splošnosti. Delavec je pri tem gotovo najmanj udeležen, ker mu za to nedostaja sredstev.

To so pač razmere, katere skušajo vsaj deloma ovirati z različnimi izkaznicami, ki se pa popolnoma ne dajo ozdraviti. Precejšen del krivde na neznosnih razmerah leži tudi v naši razcepljenosti in pomanjkanju enotnega postopanja z ozirom na Ogrsko. Masti n. pr. si naša vlada ne more preskrbeti po primernih cenah rednim potom, pač pa jo moramo dobivati potom raznih prekupcev in tihotapcev po neverjetnih cenah, ker je treba podkupovati, da se dobi razna izvozna dovoljenja in pri tem tudi riskirati zgubo.

Ljudstvo zdihuje, ni ga pa, ki bi mu pomagal.

Krvoses kapitalizem.

Nevzdržljive razmere na južni železnici.

V interpelaciji, katero je vložil v poslaniški zbornici poslanec Florian Gröger, se izvaja: Na postaji južne železnice v Špitalu ob Dravi je zavezil vlak v drugi vlak. Mrtvih je pet železničarjev, ranjenih več železničarjev in vojakov. Skoraj vsak dan se dogajajo na južni železnici nesreče. Potrebno je, da poiščemo vzrokov. Predvsem uprava južne železnice ne ve, da mora tudi izkoriščanje železničarjev imeti meje. Uradniki delajo službo 24 ur, osebje pri vlakih in pri strojih je v službi neprestano 30 ur. Prehrana je slaba, čezmerna nočna služba in prenaporna služba so spremenile železničarje v sence. Vse so storili, da so spodkopali čustvo odgovornosti. Osebje je preprečilo veliko nesreč, a na teh ljudeh preveč greše. Če zabrani uslužbenec, da ne zavozi brzovlak v tovorni vlak, mora vložiti prošnjo, da mu nakažejo predpisano nagrado 20 kron. Osebje je za to nevoljno. Veliko kazni teh reči ne more popraviti in se mora ljudem drugače pomagati. Zmešnjavo še pomnožujejo neprimerni odloki in odredbe vojaških oblasti.

Med brati in sestrami.

Avstro-ogrška banka v boju — za moko. Avstro-ogrška banka je kupila pod roko vagon moke namenjene svojim črkostavcem. Dala je za njo 150.000 kron. Župan v Krakovu je prepovedal moko izvo-

ziti. Banka se je obrnila na to na vojno ministrstvo s prošnjo, naj ji izposluje moko, vojno ministrstvo je naprosilo urad za ljudsko prehrano, naj moko nakaže banki, urad za ljudsko prehrano je na to naročil županstvu v Krakovu glede na moko v smislu vojnega ministrstva, a krakovski župan je naznanil, da je po naročilu gališkega namestništva že oddal moko vojnim kuhinjam v Krakovu. Avstro-ogrski banki so na to naznanili, da če bo vztrajalo gališko namestništvo na svoji prepovedi, banka ne bo dobila moke in ji bodo povrnilo za njo najvišjo ceno 6000 K. Nam se zdi »fejst«, da varuje gališko namestništvo tako odločno koristi Galičanov proti tolikim visokim oblastim, ki pospešujejo navijanje cen.

Konfiscirani generalni poštni ravnatelj. Urednik Neue Freie Presse se je razgovarjal z generalnim direktorjem poštnega in brzojavnega ravnateljstva sekčnim načelnikom Hoheiselom. V veliko začudenje bralcev je cenzura del intervjuva pobelila. Res: cenzura je vsemogočna: niti najvišji uradniki države niso pred modrilom cenzorja varni.

Preki sod in delavstvo.

»Arbeiter Zeitung« je poročala:

Štajersko namestništvo je poslalo glede razglašenege prekega soda graškim listom sledeče pojasnilo vojaškega poveljstva:

Kakor je bilo že pred par tedni razglašeno, je bil uveden v okrožju vojaškega poveljstva v Gradcu preki sod za prestopke punta, upora, dezertiranja, napeljevanja ali pomoči pri prekršitvi prisežene vojaške službene dolžnosti, pobune in ropanja.

Pod preki sod spadajo samo aktivne vojaške osebe in vse osebe, ki so enako aktivnim osebam podrejene vojaškemu vodstvu.

Preki sod in vojnodajatveni obvezanci.

V Gradcu je, kakor se je poročalo 29. maja, razglašen preki sod za vojake. Dotični razglas pristojnega poveljnika je bil, kakor so poročali graški listi, nabit v vseh graških vojnodajastvenih obratih in nastane vprašanje, kdo spada pod preki sod. Z dotičnim razglasom se razglša preki sod »za vse pod c. in kr. vojaško poveljstvo v Gradcu spadajoče aktivne vojaške osebe in za vse osebe, ki so enako aktivnim vojaškim osebam podrejene vojaškemu vodstvu« (§ 11. M. St. P. O.) § 11. M. St. P. O. določa za podrejenost pod vojaško sodstvo 10 točk, izmed katerih se samo ena tiče tudi vojnodajastvenega zakona, to je § 9.: vse osebe, ki spadajo k spremstvu mobiliziranih ali izven avstro-ogrške monarhije se nahajajočih čet (poveljstev) skupne brambne sile. O takih »civilnih osebah, ki spadajo k spremstvu mobiliziranih čet,« govori zakon v vojnih dajatvah (§ 9., 1. odstavek) in jih podreja za čas tega razmerja pod vojaško sodstvo. Toda te civilne osebe v spremstvu nimajo z osebnimi vojnimi dajatvami nič opraviti in za te se gre. Odgovor je ta, da se oni razglas na vojnodajastvene obvezance, ki so civilne osebe, ne more nanašati in se tudi ne nanaša.

To sledi že iz tega, ker teh oseb § 11. ne našteva, in torej niso pod vojaškim sodstvom: pod preki sod se pa morejo postaviti po določbah vojaškokazenskega postopanja samo tiste osebe, ki spadajo pod vojaško sodstvo. S tem tudi soglašajo vojnodajateljni zakon. Med tem ko civilne osebe, ki so »v spremstvu«, podreja vojaškemu sodstvu, govori o civilnih oseb, ki se uporabljajo pri mobilizaciji pod vodstvom vojaških organov za kakršnokoli delo v smislu tega zakona (osebne vojne dajatve), da se imajo za čas te uporabe brezpogojno pokoriti vsem poveljem, ki se tičejo izvrševanju teh delin, so samo glede prekršitve te dolžnosti pod vojaško sodno in službeno oblastjo, ne pa glede vseh kaznivih dejanj, ki jih store. Ker pa kazniva dejanja, za katera je razglašen preko sod, nimajo z dolžnostjo vojnih dajatev nič opraviti, je jasno, da se vojnodajateljni obvezancev, v kolikor so civilne osebe, ta razglas ne tiče. Poleg tega pa je razvidno tudi iz vojaškega kazenskega zakona, po katerem so podvrženi za vojaške osebe veljavnim kazenskim določbam drugega dela vojaškega kazenskega zakona samo tisti, ki so se slovesno prisegli na vojne predpise zavezjali izpolnjevati posebne vojaške službene dolžnosti, kar ravno ne zadene vojnodajateljni obvezancev. Da se teh ne tiče, je v izvršilnem odloku ministrstvu za deželno brambo izrecno potrjeno. Vse postavne določbe so v tem edine, da vojno dajateljni obvezanci (če so civilne osebe) niso pod vojaškim sodstvom, torej tudi ne pod prekim sodom.

Če je torej razglas v prekem sodu nabit po vseh vojnodajateljnih obratih, je vzrok le to, ker delajo v teh obratih tudi vojaki (prideljeni črnovojniki), za katere pa seveda preki sod velja. To nabitje razglasa po obratih torej ne pomeni, da tudi vojnodajateljni obvezanci, ki so civilne osebe, vsled tega nabitja morebiti spadajo pod preki sod. To je popolnoma izključeno, in bi ne bilo te nejasnosti, ko bi vojaško generalno pravdnitvo pristojnim podrejenim sodiščem hotelo stvar pravčasno pojasniti.

H koncu pripomni »Arbeiter Zeitung« še te-le opazke: čakali so z njim tri tedne! In tu ne gre za smrtne obsodbe, proti katerim ni nikakih postavnih pripomočkov. Da končno preki sod še vedno ni preklican, je stvar zase; pojasnitev bo seveda zopet stvar poslanske zbornice. Vojaški gospodje, ki so parlamentarni odmor izrabili, da so vladali s silo, bodo že slišali svoje.

Diogen na Dunaju.

Neki dunajski časnikar je imel sanje. Obiskal ga je znani atenski modrijan Dijogen, ki je slišal, da se na Dunaju poceni živi. In v sanjah sta se razgovarjala časnikar in Dijogen: »Sestaviva proračun!« »Stanovanje?« »Veste: stanujem v sodu.« »Velikost?« »Za eno osebo.« »Trdega lesa? Železnih obročev?« »Seveda.« In časnikar je telefoniral na vse strani. In koncem koncev: Ko mu povem, koliko stane, je Dijogen zdivil: »Ali mislite, da grem v sod zato, da plačam sod tako, kolikor stane enonadstropna vila?« »Vojska je,

gospod Dijogen! Kakšno opravilo želite?« »Niste li čitali moje filozofije, ker tako neumno vprašate? Blazino, rjuho, odejo!« »Blazina stane 5 do 600 kron, rjuha 400 kron in odeja 500 kron.« »Kaj,« je kričal Dijogen, »ali ste zblazneli, da mi navajate epikurejskih cen?« »Vojska je, gospod Dijogen. Česa še potrebujete?« »Oljnato svetilko, da iščem ljudi.« »To si izbijte iz glave, ker ljudje niso toliko vredni, kolikor stane oljnata svetilka in — olja ne dobite. Med vojsko ne iščite ljudi. In obleka?« »Popolnoma sem razcapan. Eno zelo priprosto obleko potrebujem; zelo priprosto.« »Zelo priprosto? 1000 do 1200 kron stane.« »Nočem Vaše obleke; rajši pustim stare krpe zakrpati.« »Prav: toda opozorim Vas, da stane navitek sukanca 16 kron. In kdo ve, če bo dala centrala grškemu modrijanu sukanca.« Dijogen je že besnel, a vprašal je le: »In prehrana?« »To prav dobro veste: zajtrk: skromna čaša mleka in kruh s surovim maslom namazan, kar morete dobiti le tihotapskim potom: 10 kron. Kosilo: kosček slanine, pol litra češenj.« »Ali naj večerjam ceno?« »Predragi mojster!« In časnikar se je prebudil, tako je v sanjah zakričal Dijogen nanj.

Okno v svet.

Ministrski predsednik Seidler je odstopil. Mož jo je popolnoma zavozil; brez večine je mislil vladati, vladal bi bil tudi s § 14, a Stürgkhovih časov si niti Nemci, izvzemši Velenemceve, nazaj ne žele. Padel je vsled smotrene politike strank, med katerimi ne igra zadnje vloge Jugoslovanski klub in njegov načelnik dr. Korošec, dasi ne išče tistih slavošpevov in ne uporablja tistega hvalisanja samega sebe, kakršnega smo se navadili pri bivšem načelniku S. L. S., kar je pred leti razbilo Slovansko Unijo in onemogočevalo skupni nastop severnih in južnih Slovanov in privedlo po več letih do samospoznanja, da uspešna jugoslovanska politika ž njim na čelu ni mogoča.

Bivši car ustreljen. Boljševiki so ustrelili v Jekaterinoslavu bivšega ruskega carja Nikolaja. Umor najodločneje obsojamo s pripombo, da nam niso bili boljševiki nikdar simpatični in tudi takrat ne, ko so jih naši »resničarji« hvalili, ker je sklepal ž njimi mir tisti Černin, ki je te dni v gosposki zbornici sam rekel, da bi mu bilo ljubše, če bi bil sklepal mir z manj rdečo vlado, kakršna je bila vlada boljševikov, ljubljencev naših starostrujarjev, tistih boljševikov, ki se jih drži zdaj kri kronane glave.

Skrbstvo vojnih sirot v Italiji. V Italiji je prevzela skrbstvo vojnih sirot država sama ter ustvarila za to poseben zakon, ki se razteza na vse mladoletnike, ki so vsled vojne izgubili očeta ali mater, in vse nezakonske otroke, katerih rodbinsko razmerje je sodnijsko priznано ali ugotovljeno. Vso zadevo ima v rokah notranji minister, ki mora vsako leto poročati parlamentu. Organi, ki se jih pri izvršitvi poslužuje minister, so nacionalni komiteji s sedežem v Rimu in provincijalni komiteji v provinciah. Prvi ima v rokah vse finance, upravo skladov, določanje potrebnih sredstev na provincijalne komiteje, katerim pripada naloga varstva, podpor in vzgoje. Oboji skupaj nadzirajo vse javne korporacije, društva, zavode in posameznike, ki se pečajo s skrbstvom otrok, ter jih podpirajo v njihovem delovanju. Oblastveno nadzorstvo nad

vojnimi sirotami imajo posebna varuška sodišča. Sredstva za preskrbo in vzgojo sirot, v kolikor se ne krijejo iz sirotinskih rent, preskrbuje notranje ministrstvo s posebnimi viri, ki uživajo raznovrstne olajšave (prostost davkov itd.). Kako velikopotezen je ta zakon, je razvidno iz tega, da so vseh teh dobrot deležni lahko tudi otroci takih oseb, ki so postale vsled vojne invalidne ali za delo nezmožne; to pa tudi tedaj, če so bili dotičniki bolni že prej in se je v vojnem službovanju njihovo zdravstveno stanje le poslabšalo. Posebni odlok v okviru tega zakona pa določa tudi podporo polnoletnih, ki so v vojni izgubili svojega hranitelja. — Kako resno se zavzema vlada za skrbstvo vojnih sirot, je razvidno iz tega, da sta po tem zakonu tudi vojni minister in minister mornarice obvezana, skrbeti za to, da se v rojstvenih matrikah vojnih sirot zaznamuje, da je padel oče v narodnostni vojni; vsled tega zaznamka je otrok deležen mnogih dobrot (oproščenje šolnine, prednosti pri prošnjah za službe itd.). Že danes pa se sestavlja zapisnik vseh vojnih sirot in pri tem poslu so obvezani sodelovati občinski, župnijski in šolski uradi. — To poročilo nam dokazuje, da pri nas za vojne sirote premalo store.

Izdajatelj in odgovorni urednik **Mihael Moškerc**.
Tisk Katoliške Tiskarne.

Sorbenje, „PARATOL“
domače mazilo.

Najzanesljiveše sredstvo proti temu je
garje, lišaj, hraste.

Ne maže, je brez duha, torej tudi čez, dan uporabno. Velik lonček K 5.— dvojni lonček K 9.— PARATOL — PRAŠEK varuje občutljivo kožo. Skatija K 3.— — Oboje se dobi proti predplačilu ali povzetju pri
PARATOL delavnici lekarnarja ULMER
Budapešta VII-21. Rózsa-utca 21.

Ustanov. 1. 1893.

Ustanov. 1. 1893.

VZAJEMNO PODPORNNO DRUŠTVO U LJUBLJANI
registrovana [zadruga] z omejenim jamstvom.

Dovaljuje članom posojila proti poroštvu, zastavi življenjskih polic, posestev, vrednostnih papirjev ali zaznambl na službene prejemke.

Vračajo se posojila v 7¹/₂, 15 ali 22¹/₂ letih v odsekah ali pa v poljubnih dogovorjenih obrokih. Kdor želi posojila, naj se obrne na pisarno v Ljubljani, Kongresni trg št. 19, ki daje vsa potrebna pojasnila.

Zadruga sprejema tudi hranilne vloge in jih obrestuje po 4¹/₄ 0/0.

Društveno lastno premoženje znaša koncem leta 1915 519.848/40 kron. Deležnikov je bilo koncem leta 1915 1924 s 15.615 deleži, ki reprezentujejo jamstvene glavnice za 6.089.850 kron.

Gospodarska zveza v Ljubljani

ima v zalogi;

jedilno olje, čaj, kakor tudi vse drugo specerijsko blago.

Oddaja na debelo!

Za Ljubljano in okolico je otvorila

mesnico

v semenišču v Solskem drevoredu
kakor tudi

specerijsko trgovino

na Dunajski cesti šte. 30.

Kdor pristopi kot član h „Gospodarski zvezi“, dobi izkaznico, s katero ima pravico do nakupa v mesnici in trgovini.